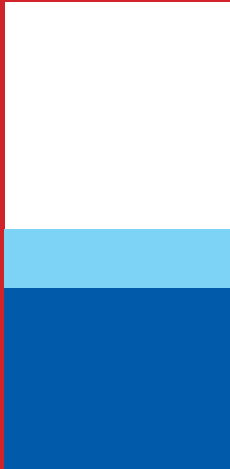

Lähde liikkeelle!

Lukiolaisten
vaihto-ohjelmien
vaikutuksia

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

**Intercultural
Programs**
Finland

YOUTH FOR UNDERSTANDING
kotina koko maailma

owalgroup

Nuorten näkemyksiä Young Ambassadors- ja Future Leaders -ohjelmiin osallistumisen vaikutuksista

Toteutimme keväällä 2020 selvityksen siitä, millaisia vaikutuksia Young Ambassadors- ja Future Leaders -kesävaihto-ohjelmiin osallistumisella on ollut osallistujien elämään ja tulevaisuuden suunnitteluun, henkilökohtaiseen kehittymiseen sekä mielikuviin ja asenteisiin niin omaa kuin vaihtomaata kohtaan.

Aineisto koottiin kevään 2020 aikana. Osallistujille suunnatun kyselyn ja haastattelujen ohella selvityksessä on hyödynnetty ohjelman vuosittaisia ohjelmaraportteja ja tausta-aineistoja kuten nuorten omia blogikirjoituksia.

Young Ambassadors & Future Leaders

- tausta ja tavoitteet

Kuuden viikon mittainen Future Leaders -kesävaihto-ohjelma edistää Suomen ja Yhdysvaltain välistä oppilasvaihtoa ja antaa nuorille mahdollisuuden tutustua vaihtomaan yhteiskuntaan pintaa syvemältä. Ohjelman tavoitteena on tukea aktiivista kansalaisuutta, lisätä maiden välistä keskinäistä ymmärrystä ja edesauttaa molemminpuolisesti positiivista maakuvaa tarjoamalla ensi käden tietoa Yhdysvalloista ja Suomesta. Ohjelma on suunnattu 16–17-vuotiaille lukiolaisille.

Vaihdon aikana nuoret asuvat isäntäperheissä. Ohjelma sisältää lähtövalmennuksen, saapumisvalmennuksen, vierailuja ja erityisohjelmaa. Teema on vaihdellut eri vuosina ympäristötietoisuuden lisäämisestä johtajuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Vastavuoroiset vaihdot mahdollistanut ohjelma käynnistyi Suomessa vuonna 2011 nimellä Young Ambassadors. Yhdysvaltalaiset nuoret osallistuivat tuolloin ohjelmaan nimellä Finland-US Senate Youth Exchange Program (FUSYE). Vuonna 2015 nimi vaihtui molemmissa maissa Future Leaders -ohjelmaksi.

Vuosina 2010–2015 ohjelmaa koordinoi Youth For Understanding ry (YFU), jonka jälkeen koordinaattoriksi vaihtui vaihto-oppilasjärjestö AFS. Ohjelmaa rahoittavat Opetushallitus ja Yhdysvaltain Suomen suurlähetystö. Vuosien 2011–2019 aikana ohjelmaan on osallistunut yhteensä 268 nuorta, joista noin puolet on Suomesta ja puolet Yhdysvalloista.

Suurella osalla nuorista vaihto on antanut inspiraatiota, laajentanut käsityksiä erilaisista työnkuvista ja uramahdollisuuksista sekä rohkaissut tavoittelemaan omia unelmiaan.

”Osallistuminen valoi kykyä omiin taitoihin ja omaan tekemiseen, sain paljon itseluottamusta ja innostusta järjestötoimintaan ja omien unelmien tavoitteluun.” (2011)

Suomalaisista vastaajista suuri osa (68%) arvioi, että ohjelmaan osallistuminen on vaikuttanut opiskeluvaihtoihin tai vahvistanut niitä. Lähes yhtä moni (63%) tunnistaa selkeitä vaikutuksia uravalintoihin. Vaikka vaihdon ei aina nähty suoraan vaikuttaneen uraan tai opintoihin, koki moni vastaaja saaneensa rohkeutta toimia esimerkiksi kansainvälisissä tehtävissä, lähteä opiskelemaan ulkomaille ja ylipäänsä itseluottamusta ottaa haasteita vastaan. Vaihto on antanut rohkeutta ja vahvistusta omiin uravalintoihin sekä uskoa omiin kykyihin.

Esikuvia ja inspiraation lähteitä tulevaa urapolkua varten: Vierailut eri paikoissa ja keskustelut uraluovien ihmisten kanssa ovat laajentaneet monen nuoren käsitystä erilaisista työnkuvista ja uramahdollisuuksista.

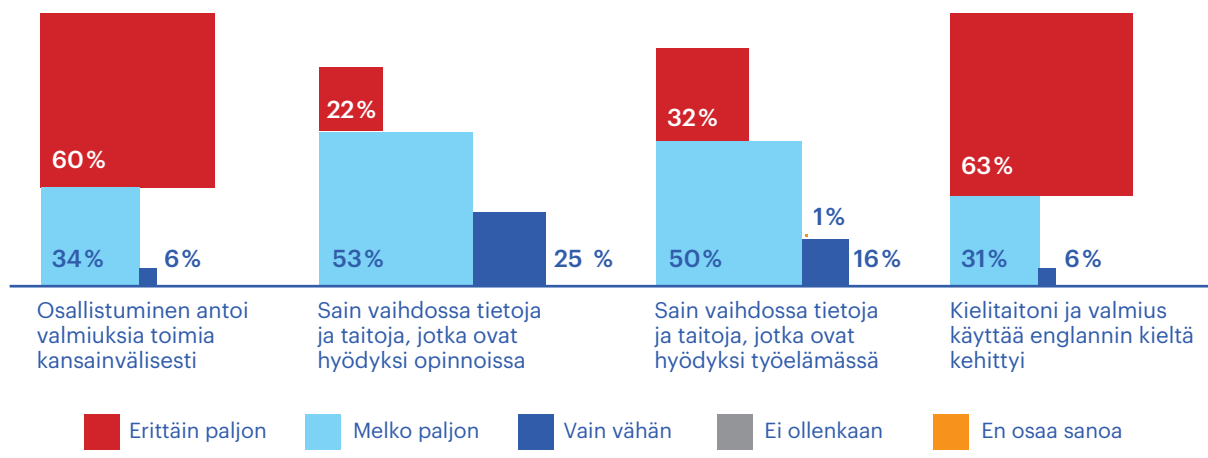
”Ohjelmassa pääsi näkemään paljon ihmisiä, jotka työskentelivät mielenkiintoisissa tehtävissä. Heidän uratarinansa motivoivat opiskelemaan ja tekemään töitä entistä kovemmin omaa haaveammattia varten.” (2019)

”En usko, että olisin esimerkiksi päätenyt kirjoittamaan gradua liiketoiminnan vastuullisuudesta ilman vaihto-ohjelmaa.” (2011)

Ohjelmaan osallistuminen on antanut valmiuksia toimia kansainvälisesti. Erityisesti kieli- ja vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet vaihdon aikana – tämä antaa valmiuksia työelämään ja opintoihin.

Vastaajat näkivät kielitaidon kehittymisen ja rohkeuden käyttää kieltä erityisenä etuna työelämää silmällä pitäen. Kielitaitoon linkitty usein myös vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Argumentaatiotaitojen sekä kohteliaan kommunikoinnin kehittymisen lisäksi moni on rohkaistunut sosiaalisessa kanssakäymisessä ja verkostoitumisessa. Taito tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa tunnistettiin myös työelämätaidona, jota vaihto on edesauttanut.

Arvioi, kuinka paljon ohjelmaan osallistumisella on ollut vaikutuksia opinnoissa ja työelämässä tarvittaviin tietoihin, taitoihin ja valmiuksiin (n=68)

”Suurimpana kielitaidon kehitys ja kommunikointi uusien ihmisten kanssa uudessa ympäristössä. Ne taidot tulevat olemaan erittäin tärkeitä itselle tulevaisuudessa.” (2011)

”Kesäohjelma heitti monessa mielessä itseni ulos omilta mukavuusalueiltani, joten tämän jälkeen en ole samalla tavalla jännittänyt toimimista kansainvälisessä ympäristössä.” (2013)

Yhteiskunnallisten taitojen kehittymisen teemat kiinnittyivät osalla yhteiskunnan tai laajemmin erilaisuuden ja kulttuurien ymmärtämiseen; osalla taas konkreettisemmin substanssiin kuten ilmastonmuutokseen, ympäristölähtöiseen ajattelumalliin tai kestävään kehitykseen ja niihin vaikuttamiseen.

”Paljon omakohtaista kokemusta toisen valtion yhteiskunnasta ja kykyä asettua eri lähtökohdista tulevien ihmisten asemaan ja ymmärtää heidän mielipiteitään.” (2011)

”Opin myös, miten asettua minulle luontevimpaan tapaan oman elämäni johtajan rooliin. Lisäksi ymmärrykseni ja arvostukseni eri kulttuureja kohtaan on ollut yksi suurimmista intohimon kohteista vaihto-ohjelman jälkeen.” (2017)

Kulttuurintuntemus työelämätaidona: Amerikkalaisen kulttuurin tuntemuksesta on yksittäisillä nuorilla ollut suoraan hyötyä opinnoissa ja työelämässä Yhdysvalloissa. Useammin kulttuurintuntemuksen lisääntyminen on auttanut tiedostamaan kulttuurieroja ja edesauttanut vuorovaikutustaitoja.

”Yhdysvalloissa eläminen antoi perspektiiviä suomalaiseen yhteiskuntaan.” (2018)

”Yhteistyötaitoja ja isojen yritysten ja yhdistysten työkulttuurista.” (2018)

”Ehdottomasti toimeen tuleminen ihmisten kanssa, joiden maailmankatsomus ja mielipiteet eroavat voimakkaasti omistani.” (2011)

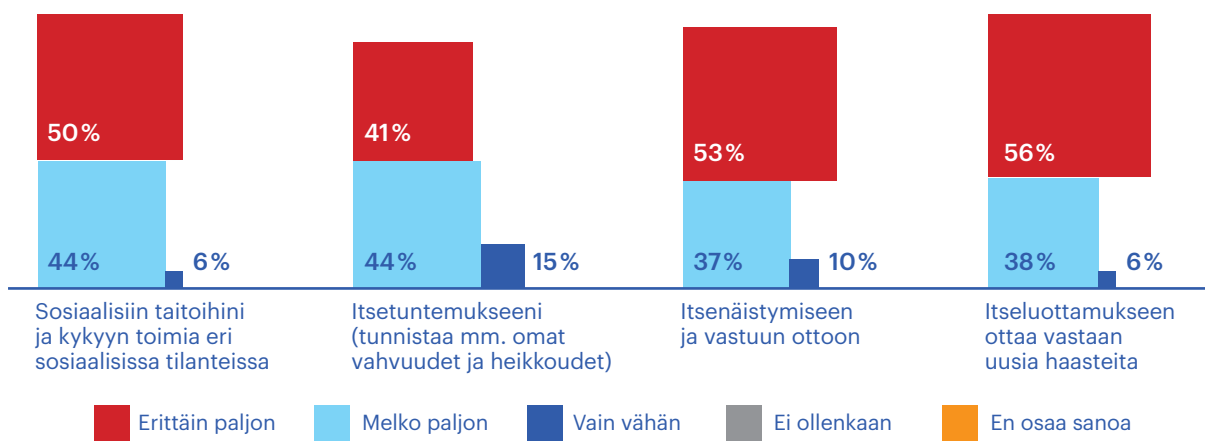
”Opin varmasti yhteistyötä sekä avoimuutta uusille asioille ja kokemuksille. Tällaiset kokemukset poistavat varmasti jokaiselta viimeisenkin pisaran 'epäluuloa' tai pelkoa ulkomaita tai muita etnisyyksiä kohtaan, joita ei välttämättä Suomessa kohtaa.” (2016)

”Älä mieti liikaa. On niin helppo keksiä syitä, miksi et hakisi. Lähde liikkeelle, niin huomaat, ettei maailma olekaan pelottava paikka.” (2014)

Itseluottamus ja kyky toimia erilaisissa tilanteissa lisääntyivät

Arvioi, kuinka paljon ohjelmaan osallistumisella oli vaikutuksia omaan henkilökohtaiseen kehittymiseesi. Ohjelmalla oli vaikutuksia (n=68)

”Sosiaaliset taitoni kehittyivät ja opin erityisesti kulttuurienvälisestä vuorovaikutuksesta. Opin paljon myös itsestäni.” (2011)

”Opin miten kaikesta kannattaa puhua ja tarttua kaikista haasteista, koska niistä asioista saa eniten irti!” (2019)

”Kun uskaltaa tehdä jotakin vähän jännittävää/pelottavaa, voi saavuttaa todella hienoja asioita.” (2014)

”Vaihto tuli itselleni hyvään ajan kohtaan ja antoi tauon omasta elämästäni Suomessa, mikä antoi rauhan arvioida sen hetkistä elämäntilannettani. Sanoisin että sillä oli iso merkitys identiteettini kehittymiseen, sillä sain olla itsenäisesti ja hakea vastauksia uudelta pohjalta paikassa, jossa minua ei tunnettu vanhastaan.” (2019)

Kyky tutustua ihmisiin, verkostoitua ja löytää uusia ystäviä on ollut monelle tärkeä oivallus. Samoin erilaisten ihmisten kanssa toimiminen ja toimeen tuleminen.

”Taito uskaltaa olla väärässä ja tehdä virheitä on ollut itselle melko vaikeita asioita, mutta matkan jälkeen ne ovat vahvistuneet hurjasti.” (2019)

Vuonna 2019 ohjelmaan osallistunut **Sabahsaad** oli yhdeksännellä luokalla, kun opettaja kertoi Future Leaders -ohjelmasta. Innostusta piti pidätellä vuoden verran ennen kuin hän pystyi ikänsä puolesta hakemaan ohjelmaan. Ohjelman kesto ja teema istuivat täydellisesti hänen toiveisiinsa. Jo itse hakuprosessi oli opettavainen, sillä lukiossa ei varsinaisesti päässyt harjoittelemaan hakemuksen tekoa, mikä tulisi vastaan haettaessa esimerkiksi Yhdysvaltoihin tai Isoon-Britanniaan opiskelemaan.

Lähtötunnelmia Sabahsaad muistelee odottaviksi:

”En yhtään osannut ennustaa, mitä on tulossa. Halusin uusia kavereita ja tutustua paikallisiin. Vaikka olen matkustellut, on ihan erilaista asua paikallisten kanssa. Kesävaihdon teema eli johtajuus näkyi Sabahsaadin mukaan ohjelmassa läpileikkaavasti, mutta keskeistä oli itse keskustella ja reflektoida kuulemaansa. Muun muassa Word Bankin työntekijöiden kanssa pääsi lounaalla keskustelemaan henkilökohtaisesti. Paikka jätti lähtemättömän vaikutuksen – samalla löytyi tuleva unelmatyöpaikka!”

Sabahsaad kokee, että jälkikäteen arvioituna matkalla vaikuttavin ta oli tavata erilaisia ihmisiä, havainnoida erilaisia asioita ja päästä keskustelemaan isäntäperheen kanssa. Isäntäperheestä ja etenkin siskosta on tullut kiinteä osa Sabahsaadin elämää matkan jälkeen. ”Hyppy monokulttuurisesta Suomesta aidosti monimuotoiseen ympäristöön on tukenut myös itsetuntemuksen kehittymistä. Suomessa olen kokenut itseni erilaiseksi. Yhdysvalloissa oli normaalia olla erilainen. Ensimmäistä kertaa koin sen, ja tunsin itseni hyväksytyksi. Tuntui, kuin olisin ollut kotona.”

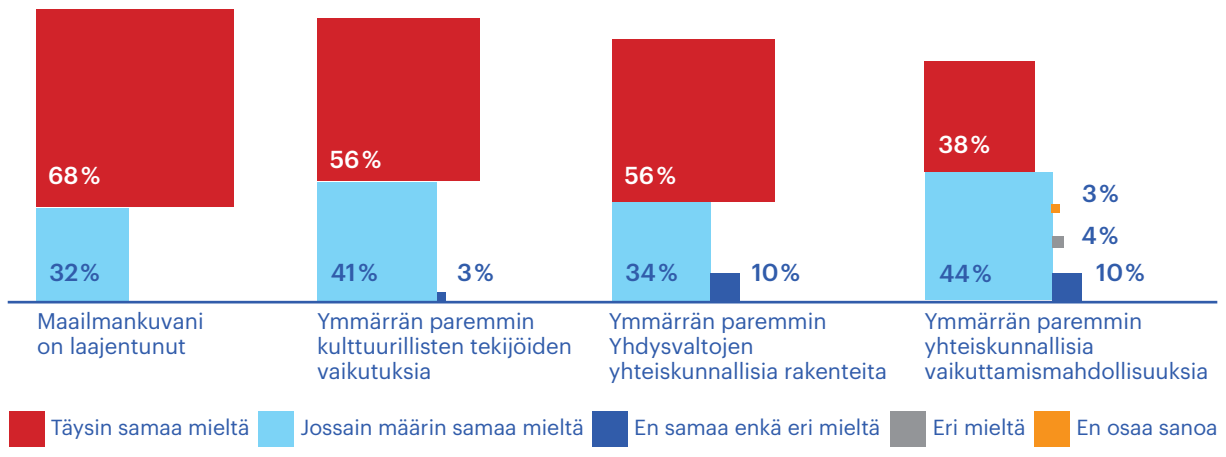
Matkan jälkeen Sabahsaad kertoo ylläpitävänsä aktiivista keskustelua yhteiskunnallisista kysymyksistä.

Maailmankuva on laajentunut

Ohjelmaan osallistuneiden suomalaisten nuorten ennakkoluulot Yhdysvaltoja kohtaan ovat selkeästi vähentyneet ja ymmärrys yhdysvaltalaisista monimuotoisista kulttuureista on kehittynyt.

Maailmankatsomuksen laajentumista ja Yhdysvaltojen kulttuurin parempaa ymmärrystä on edistänyt paikallisten ihmisten luona asuminen, joka tarjoaa kosketuspintaa normaaliin arkeen. Oman ymmärryksen ja tietoisuuden kehittyminen on mahdollistanut sen, että nuoret ovat voineet vaikuttaa myös oman lähipiirinsä käsityksiin ja mielikuviin Yhdysvalloista.

Arvioi ohjelmaan osallistumisen vaikutuksia koskevia väittämiä.
Ohjelmaan osallistuminen on myötävaikuttanut siihen, että (n=68)

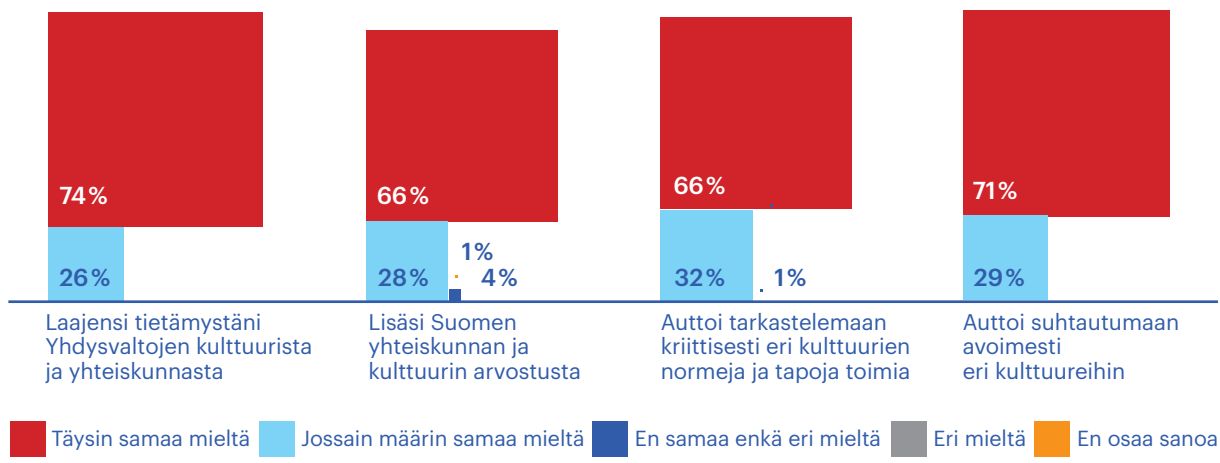

”Haluan nostaa esiin sen, kuinka hyvin ohjelma auttoi minua ymmärtämään kulttuurillisten tekijöiden vaikutuksia yksilöön ja ympäröivään yhteiskuntaan.” (2018)

Kiinnostus politiikkaan ja yhteiskunnallisten rakenteiden monimuotoisuuden ymmärrys on lisääntynyt.

Vaikka yhteiskunnallinen aktiivisuus on ollut ohjelmaan pääsyn kriteerinä, lisäsi vaihto entisestään osallistujien kiinnostusta Yhdysvaltojen politiikkaan. Vaihto-ohjelmassa kerätyt kokemukset ovat monilla lisänneet kokonaisvaltaista kiinnostusta yhteiskuntaan ja antaneet rohkeutta hakeutua yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja politiikan pariin.

Arvioi ohjelmaan osallistumisen vaikutuksia asenteisiisi ja mielikuviin:
Kesävaihto-ohjelmaan osallistuminen (n=68)

” Ohjelma auttoi minua ymmärtämään, miten kulttuuri ja yhteiskunta vaikuttavat hyvin laajasti ihmisten mielenlaatuun ja asenteisiin. Tärkeimmäksi oivalluksekseni koen sen, millaisia eroja menestymiseen suhtautumisessa on maiden välillä, ja miten vastuu jakautuu aivan eri tavalla yksilön ja yhteiskunnan välillä. ” (2018)

” Kesäohjelma auttoi minua paremmin ymmärtämään miten monitahoinen ja kontrastinen yhteiskunta USA on. Toisaalta myös moni ennakkoluulo amerikkalaisia kohtaan karisi pois. Oli toisaalta myös hienoa nähdä, että ohjelman aikana myös ylpeys Suomea ja suomalaisuutta kohtaan kasvoi. Sanoisinkin että Young Ambassador ohjelma lisäsi arvostusta eri kulttuureja kohtaan, mutta myös omia juuriaan kohtaan. ” (2013)

Future Leaders -kesävaihdot tukevat selkeästi lukiolain (714/2018, 13 §) ja lukion opetussuunnitelman tavoitteita.

Lopuksi

Selvitystä tehtäessä Future Leaders -kesävaihto-ohjelma on ollut käynnissä kymmenen vuotta, ja vaihtoja on toteutettu yhdeksänä kesänä. Vuosien varrella ohjelman tavoitteena on ollut tukea aktiivista kansalaisuutta, nuorten ympäristötietoisuutta ja ymmärrystä johtajuudesta. Nuorten mukaan ohjelma on saavuttanut hyvin tavoitteensa. Tulokset ovat kauttaaltaan erittäin positiivisia.

Lukiokoulutuksen aikana toteutettu vaihto on selvityksen mukaan edesauttanut jatko-opintovalmiuksien kehittämistä, kansainvälistä osaamista sekä työelämäosaamista. Se on avartanut maailmankuvaa sekä vahvistanut valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukaan kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

”Joitain asenteita ja mielikuvia vahvisti, toisaalta samalla sai ymmärryksen, kuinka kulttuuri ilmenee eri tavoin ihan perheen sisälläkin ja yksilöissä. Toisaalta jotkin ennakoasenteet katosivat. Kun on kasvanut kuullen, että Suomi on maailman paras maa, teki hyvää nähdä, mitä voisimme Yhdysvalloilta oppia, ja mikä heidän kulttuurissaan on ehkä toimivampaa. Oli myös hyvä huomata, ettei kulttuurisia piirteitä voi niin mustavalkoisesti arvottaa hyviin ja huonoihin, vaan subjektiivisen näkökulman sijaa voi pyrkiä arvostamaan eri kulttuurien rikkauksia.” (2016)

Lähde: Selvitys Young Ambassadors- ja Future Leaders -ohjelmiin osallistumisen vaikutuksista, Raportit ja selvitykset 2020: 10a, Opetushallitus
https://www.oph.fi/fi/youngambassadors_futureleaders
https://www.oph.fi/en/youngambassadors_futureleaders
NRO 2:2020
Taitto ja grafiikat: Liisa Valtonen